

סנהדרין נז

עניין: בן נח נהרג אף על העוברין

מהרש"א

גמ' בן נח נהרג וכו' אף על העוברין ב'. בזה אמרתי ליישב צ"ל שמוט שדקדק הכחוש לאמר ויאמר מלך מנרים למילדות העבריות דודאי פרעה לא שאל מהם להרוג הזכרים צידים דבן נח מזהר על שפיכות דמים ולכך לא אמר כן למילדות המנריות שהזהירו על שפיכות דמים אפילו בעובריים אבל למילדות העבריות אמר שהותר להם להרוג עובר במעו אמו וראיתם על האצנים קודם שינא לאויר העולם אם בן הוא וגו' וכיון שאי אפשר בהם לפטור משפיכות דמים רק בתחילת יציאת הולד קודם שינא ראשו או רובו הולך לתת להם סימנין כמו שכתוב בפרק קמא דקוטה וראיתם על האצנים סימן גדול מסר להם כו' יריכותיה מטטנות כו' וכן פניו למעלה כו' עיין שם ודו"ק:

פרשת דרכים דרוש יז

לא יצאו מכלל בני נח כי אם להחמיר ולא להקל וכיון שבני נח מזהרים על העובריים גם אתם מזהרים על העובריים, א"כ איפא למה הייתם מסייעות להחיותם במה שהייתם מספקות להם מים ומזון והלא כפי דבריכם שלא יצאתם מכלל בני נח אין אתם נקראים בנים כי אם עבדים והצדקה לא נתנה אלא לישראל שנקראים בנים, אך אם נקראים עבדים איסורא נמי איכא וכמ"ש טורנוסרופוס וזו היא שמחייבתם, נמצא שקושיית פרעה היא קושיא עצומה מלא ימנע דאי ס"ל למילדות דיצאו מכלל בני נח לגמרי למה לא המיתו את הילדים קודם צאתם לאויר העולם מאחר דישראל אינם מזהרים על העובריים, ואי ס"ל דלא יצאו מכלל בני נח ומש"ה לא המיתו את הילדים אפילו קודם צאתם לאויר העולם משום דבני נח מזהרים על העובריים, א"כ למה הייתם מספקות להם מים ומזון שהרי בני נח אינן נקראים בנים אלא עבדים.

לזה השיבו המילדות כי לא כנשים וגו', כלומר מה שלא המיתו את הילדים קודם צאתם לאויר העולם אין הטעם משום דאית להו דלא יצאו מכלל ב"נ, אלא היינו משום כי לא כנשים המצרות העבריות וגו' וא"כ ליכא קושיא כלל, דלעולם דס"ל למילדות דיצאו מכלל ב"נ לגמרי ומש"ה היו מספקות להם מים ומזון משום דנקראו בנים ואיכא בהו מצוה בעשיית הצדקה ומה שלא המיתו את הילדים קודם צאתם לעולם הוא מטעמא אחרינא כי לא כנשים וגו', באופן שבתשובה זו השיבו לב' השאלות.

העולם וידעין שכלו לו חדשיו. והנה פחד פרעה אולי לא ישמעו אליו בשפיכת דמים, ולפיכך נתן להם עצה להמיתם קודם צאתם לאויר העולם כדי שלא יחשב לש"ד ובזה יקיימו דבריו, ונתן להם סימן על זה. ואף שבני נח מזהרים על העובריים וכדאמרין בפ"ד מיתות¹³ משום ר"י אמרו אף על העובריים דכתיב¹⁴ שופך דם האדם באדם כו' איזהו אדם שהוא באדם הוא אומר זה עובר שבמעו אמו וכן פסק הר"ם פ"ט מהל' מלכים¹⁵ מ"מ הדבר ידוע שנחלקו אבות העולם אם ישראל קודם מתן תורה יצאו מכלל בני נח לגמרי, דהרמב"ן ס"ל דמימי אברהם יצאו מכלל בני נח וכמ"ש בגמרא¹⁶ גבי עשו ודלמא ישראל רשע שאני וכן הוא דעת מהר"ש יפה, אך רבני צרפת והרא"ם ס"ל דעד מתן תורה לא יצאו מכלל בני נח ומה שהיו מקיימים כל התורה היינו דוקא להחמיר ולא להקל כמו שכבר נתבאר כל זה באריכות לעיל בדרך האתרים דרוש א יע"ש. והנה פרעה היה סבור דקודם מתן תורה יצאו מכלל בני נח ויש להם דין ישראל ממש ואפילו להקל ומש"ה צוה להרוג את הילדים קודם צאתם לאויר העולם דבזה לא היו מזהרות המילדות.¹⁷

ובזה נבא לכוונת המאמר שפרעה שאל להן מדוע עשיתן הדבר הזה שלא המיתן את הילדים קודם צאתם לאויר העולם מאחר שאינכם מזהרים על העובריים שכבר יצאתם מכלל בני נח לגמרי, וכי תאמרו שאתם סבורים כסברת החולקים דס"ל דקודם מתן תורה

למקום. ועבודת הצדקה היא לאות על שם זה וכדאמרין בפ"ק דב"ב⁵ שאל טורנוסרופוס הרשע את ר"ע אם אלהיכם אוהב עניים מפני מה אינו מפרנסן, א"ל כדי להנצל אנו בהם מדינה של גיהנם, א"ל אדרבה זו מחייבתם לגיהנם אמשול לך משל למה"ד למלך בשר ודם שכעס על עבדו וחבשו בבית האסורים וגזר עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו והלך אדם אחד והאכילו והשקהו לכששמע המלך הלא כועס עליו ואתם קרויים עבדים שנאמר⁶ כי לי בני ישראל עבדים, א"ל ר"ע אמשול לך משל למה"ד למלך שכעס על בנו וחבשו בבית אסורים וצוה עליו שלא להאכילו כו' ואנו קרויים בנים שנאמר³ בנים אתם לה' אלהיכם. נמצינו למדין שמצות הצדקה היא לישראל לפי שנקראו בנים למקום.⁷

ועל פי זה יובן מאמר רז"ל בש"ר פרשה א ס"י (חי) [טז] וז"ל ולא עשו כאשר דבר אליהן מלך מצרים⁸ להן לא נאמר אלא אליהן מלמד שתבע אותן להזדווג להן ולא קבלו ממנו, ותחיין את הילדים וכי מאחר שלא עשו כאשר דבר אליהן אין אנו יודעין שקיימו את הילדים למה הוצרך הכתוב לומר ותחיין את הילדים, יש קלס בתוך קלס לא דיין שלא קיימו את דבריו אלא עוד הוסיפו לעשות להן טובות יש מהן שהיו עניות והולכות המילדות ומגבות מים ומזון כו' והן מחיות את בניהן הוא שכתוב ותחיין את הילדים, ע"כ. וכיוצא